

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 17/2017

Klager: [REDACTED]

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 30. november 2018

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Trude Marie Nilsen
Edvin Værøy

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Han tjenestegjorde i kontingent ██████████ i ██████████ i perioden fra ██████████ til ██████████. Han var ██████████ i ██████████, og under tjenesten var han blant annet ██████████ i leir og hadde vakt- og patruljetjeneste.

Klager vokste opp i ██████████ med foreldre og ██████████. Skadelidte beskriver oppveksten som fin og hvor han på fritiden var aktiv i ██████████ og korps. For øvrig hadde han god kontakt med venner.

Klager gjennomførte ungdomsskolen i ██████████. Etter grunnskolen tok han en rekke småjobber før han avtjente militær førstegangstjeneste i perioden ██████████. Under førstegangstjenesten meldte han seg til fremtidig FN-tjeneste.

Etter endt førstegangstjeneste arbeidet han som ██████████ ved ██████████. Deretter tok han et halvtårsstudie ved ██████████ linje ved ██████████ i ██████████. Klager arbeidet deretter som ufaglært ██████████ på ██████████ til han reiste til ██████████ i mars ██████████. Klager gjenopptok arbeidet ved ██████████ én måned etter endt tjeneste og fortsatte her frem til ██████████. På grunn av beskyldninger om underslag, sa klager opp jobben i ██████████ og etablerte et ██████████ sammen med to kollegaer. Selskapet ble av økonomiske årsaker avviklet i ██████████ og klager har ikke vært i arbeid etter dette. Etter avviklingen av selskapet i ██████████ pådro klager seg økonomiske problemer og var i perioden ██████████ underlagt gjeldsordning.

Klager startet psykologbehandling i 1989 hos ██████████ da han etter eget utsagn i 2016, begynte å få drømmer om ██████████ som ødela søvnen. Skadelidte viser til at angsten for bråk, høye lyder og spesielle lukter hadde blitt mer og mer fremtredende og at minner fra tjenestetiden i ██████████ kom frem. Tiden i ██████████ ble imidlertid ikke berørt under psykologtimene og fokuset ble rettet mot klagers framtidsutsikter.

Klager ble innvilget attføring fra ██████████ til ██████████. Gjennom attføringsprogrammet tok klager delartium på videregående skole i perioden ██████████ til ██████████. Han begynte deretter på ██████████ utdanningen ved ██████████, men på grunn av sterk prestasjonsangst fikk han etter flere forsøk ikke fullført matematikkeksamen. Attføringspengene ble stanset i ██████████, men vedtaket ble anket inn for trygderetten. Det ble anført sterk prestasjonsangst som årsak for hans plager og han ble innvilget 100 % uføretrygd i 1997. Uføretidspunktet ble satt til 1. januar 1995.

Klager oppga i samtaler med psykiater ██████████ i ██████████ at vanskelige barndoms- og oppvekstforhold var årsaken til at han mislyktes i livet. ██████████ vurderte at klager hadde en generell angst for å mislykkes i eksamenssituasjoner og at han hadde et traumatisk forhold til matematikk. ██████████ hevdet at bakgrunnen for klagers psykiske lidelser var «en alvorlig prestasjons- og angstnevrotisk tilstand, som har vist seg vanskelig å håndtere behandlingsmessig, etter at klient nå har gått mer eller mindre sammenhengende hos psykolog siden 1989».

Klager reiste i ██████████ til ██████████ og har bodde der siden, kun avbrutt av korte opphold i Norge. I ██████████ solgte han leiligheten i Norge og flyttet til ██████████ på permanent basis. Han sluttet da også å gå til behandling hos psykolog. Klager er gift og er stefar til to barn.

Klager har tidligere vært i kontakt med sykehus i ██████████. Siste gang var i 2015 hvor han ble akuttinnlagt på ██████████, og hevdet at han var på vei tilbake til ██████████ for å fullføre FN-tjenesten. I denne forbindelse hevdet han at han ikke husket mye fra tiden i ██████████, men at han ble deprimeret og følte angst når han ble minnet om det. Han hevdet også at han hadde PTSD. Forut for innleggelse hadde han også oppsøkt ██████████ i november ██████████ på grunn av selvmordstanker og depresjon etter at fuglen hans forsvant. FN-tjenesten var da ikke et tema.

Klager hevder at han for øvrig ikke har vært plaget med fysiske sykdommer av betydning eller har misbrukt alkohol eller andre rusmidler.

Det er generelt lite bakgrunnsdokumentasjon i saken. Det er kun én legejournal for perioden 25. september 2001-18. mars 2004. Bakgrunnsdokumentasjonen viser at [REDACTED] har vært til psykologbehandling i over 15 år uten at FN-tjenesten har vært et tema eller vurdert som årsak til hans psykiske plager. FN-tjenesten ble først sett i sammenheng med hans plager under sykehusoppholdet i [REDACTED] i 2015.

NAV fattet 31. mars 2017 vedtak om godkjenning av PTSD som yrkesskade og innvilgelse av menerstatning basert på medisinsk invaliditet på 20 % fra tjenestetiden i [REDACTED].

Skadelidte har fremmet krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen i etterkant av tjenesten. I forbindelse med kravet er det innhentet en erklæring datert 22. desember 2016 fra professor emeritus og spesialist i psykiatri dr. med. Øivind Ekeberg. Erklæringen er avgitt i henhold til mandatet for den særskilte kompensasjonsordningen.

Ekeberg har i spesialisterklæringen konkludert med at klager tilfredsstiller kriteriene for diagnosen F.43.1 *PTSD*, samt F.33.9 *Tilbakevendende depressiv episode*. Han mener klager også har symptomer på angst, men at dette anses som sekundært til hans PTSD. Dr. Ekeberg konkluderer med at klager utviklet de psykiske lidelsene som følge av FN-tjenesten i [REDACTED] og hvor den skaderelaterte medisinske invaliditet og yrkesmessige invaliditet vurderes til henholdsvis 20 % og 100 %.

Klager fikk i vedtak fra SPK datert 13. februar 2017 utbetalt kr. 205 724 i billighetserstatning tilsvarende en invaliditetsgrad på 20 %. I samme vedtak fikk klager avslag på krav om særskilt kompensasjon. Advokat Anne Lotte Gulbrandsen har på vegne av skadelidte påklaget avslaget om særskilt kompensasjon.

SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er derfor oversendt klagenemnda for behandling.

Klager og hans advokat deltok under nemndsmøte. En representant fra SPK var også tilstede.

2. Klagenemndas vurdering

Nemnda har gjennom tidligere vedtak lagt til grunn at det er en forutsetning for materiell behandling av saken at kravet ikke er foreldet. Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd:

«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.

For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at;

«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»

Det følger av ordlyden i bestemmelsen at utgangspunktet for når foreldelsesfristen begynner å løpe er «etter den dag skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige». Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når skadelidte hadde oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s. 603.

Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om kompensasjon den 28 mai 2015. Kravet er dermed som utgangspunkt fremsatt for sent. Spørsmålet er om klager hadde tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han på et tidligere tidspunkt kunne ha fremsatt krav.

Det følger av Rt. 1998 s. 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s 593):

«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidt må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»

Klager gikk til behandling hos psykolog over lang tid i perioden 1989 til 2005. I tillegg ble han utredet av psykolog i forbindelse med at han ble uføretrygdet i 1997. Nemnda legger med dette til grunn at klager hadde kunnskap om både de psykiske plagene og årsaken til disse og at klager dermed burde ha forstått at hans plager kunne skyldes psykiske belastningsskader fra FN-tjenesten.

Nemnda tar dermed ikke klagen til følge da kravet er foreldet.

Nemnda finner likevel grunn til å knytte noen bemerkninger til saken. Ut fra de bevis som er lagt frem i saken, finner nemnda at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at det foreligger årsakssammenheng mellom FN-tjenesten og klagers psykiske plager, slik forskriften § 3 forutsetter.

Klager anfører at han ved ankomst til operasjonsområdet i [REDACTED] raskt fikk søvnproblemer, betydelige angstplager og ble irritabel. På bakgrunn av dette klarte han ikke å gjennomføre tjenesten, og han ble derfor innlagt på sykestuen før han ble dimittert. Videre er det i dokumenter fra Forsvaret beskrevet at klager hadde en «nevrotisk reaksjon» som ga seg utslag i svært utydelig håndskrift og at han var innlagt som følge av «Gastritt» som egentlig var av «psykisk art».

Klager hevder at det var først da han kom i kontakt med andre militærveteraner i [REDACTED] at han forstod at det måtte være en sammenheng mellom de psykiske plagene og FN-tjenesten. Klager viser i denne forbindelse til at nemda i tidligere avgjørelser (sak 7/2017) har lagt til grunn at det ikke påhviler skadelidte å påvise årsakssammenheng mellom tjenesten og skaden, men at det imidlertid kan tale til klagers fordel at sammenhengen er identifisert. Klager viser til at psykologen han var til behandling hos på begynnelsen av 1990-tallet manglet kunnskap til å sette plagene i sammenheng med FN-tjenesten.

I spesialisterklæringen konkluderer den sakkyndige Ekeberg med at klager tilfredsstiller kriteriene for diagnosen F.43.1 PTSD, samt F.33.9 Tilbakevendende depressiv episode. Han mener klager også har symptomer på angst, men at dette anses som sekundært til hans PTSD. Dr. Ekeberg konkluderer med at klager utviklet de psykiske lidelsene som følge av FN-tjenesten i [REDACTED]. Hans vurdering av sammenheng bygger i stor utstrekning på klagers opplysninger nå om tilknytning til tjenesten. Hans vurderinger avviker vesentlig fra mer tidsnære bevis.

Ut fra dokumentasjonen i saken er det etter nemnda sitt syn ikke tilstrekkelige holdepunkter for at klagers psykiske lidelser skyldes FN-tjenesten. Til tross for at klagers psykiske plager fremkommer for første gang i [REDACTED] i [REDACTED] og deretter blir et vedvarende problem etter at han falt ut av arbeidslivet i [REDACTED], ble ikke FN-tjenesten satt i sammenheng med plagene før klager ble akuttinnlagt på sykehus i [REDACTED] i 2015. Tjenesten har aldri vært tema i forbindelse med behandling og utredninger, til tross for at klager nå fremholder at hans symptomer helt fra den gang bl.a. har vært preget av uttalte søvnproblemer pga. mareritt om [REDACTED].

Det foreligger ingen holdepunkter i de tidsnære bevis for symptomer på PTSD. Klager gikk til behandling hos psykolog [REDACTED] i mer enn 15 år fra 1989 til 2005 uten at tjenesten var et tema. Derimot viser dokumentasjonen fra den tid at det har vært andre og utenforliggende årsaker til klagers psykiske plager. Dette befestes i psykiater [REDACTED] utredning fra 1997, hvor bakgrunnen for klagers psykiske plager er langt mer sammensatt, herunder blant annet en alvorlig prestasjons- og angstnevrotisk tilstand.

Nemda er på denne bakgrunn enig i Statens pensjonskasses vurdering og begrunnelse i saken. Nemda anser det likevel ikke nødvendig å gå nærmere inn i disse vurderingen, da kravet uansett er å anse som foreldet.

Klagers krav tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på kr. 60 750 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 27 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 60 750 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 5. mars 2019

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda